

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

TOPICS IN THE HISTORY OF HEBREW LEXICOGRAPHY - 25549

Last update 17-05-2015

HU Credits: 2

Degree/Cycle: 1st degree (Bachelor)

Responsible Department: Hebrew and Jewish Languages

Academic year: 2

Semester: 2nd Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: Aharon Maman

Coordinator Email: aharon.maman@mail.huji.ac.il

Coordinator Office Hours: Thursday 14:00-15:00

Teaching Staff:

Prof Aharon Maman

Course/Module description:

A complete description of any language includes grammar and vocabulary. A utensil that describes the vocabulary is the dictionary. This seminar will discuss basic concepts of lexicography, including "word" and entry, synchronic and diachronic dictionaries, mono-lingual and multi-lingual, the linguistic corpus of the dictionary, the structure of the dictionary, the entry structure, the definition and its language, the linguistic apparatus: etymology, grammar, usage and sources, the value and status of images in the dictionary, semantics and lexicography, the historical importance dictionary for the documentation of language; Emphasis will be placed on the milestones in the history of Hebrew lexicography from its beginning until today, and issues like: Commentaries and glossaries versus dictionaries; anagrammatic dictionaries; linguistic theories and lexicography; grammatical and semantic dictionaries; problems arising from the translation of bilingual dictionaries into mono-lingual; modern dictionaries; the historical Dictionary of the Academy of Hebrew language. The discussions will be accompanied by reading samples from the sources

Course/Module aims:

Learn an important chapter in linguistics and its history
Study a chapter of the history of the Hebrew lexicography with regard to its relations to the Hebrew sources on the one hand and to Arabic lexicology on the other
Reveal the deep structures of dictionaries
To examine the dependence of late dictionaries on the former ones
Learn about the method of the composition of dictionaries from the end of the tenth century CE to the present

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

Knowledge of the field and its problematics
Knowledge of the primary and secondary literature of Hebrew lexicography
Knowledge of the Infrastructures for the study of Hebrew vocabulary

Attendance requirements(%):

80

Teaching arrangement and method of instruction: Lecture, conversation, discussion, students' lectures, presentations

Course/Module Content:

Random and systematic lexical definitions
Root theory and lexicography
Grammatical dictionaries
The linguistic and literary corpus of the dictionary
Entries' samples: כ; כרסם/כרש, טטף/טף, הדר, הגד, אברך, ח"אב, אב; כ
Dictionaries for Rabbinic Hebrew, Targumic and Talmudic Aramaic
Order of entries: Glossaries; Alphabetical, anagrammatic, and semantic structures
The nature and language of the definition
The linguistic apparatus
Theory of modern lexicography
The synchronic and diachronic dictionary
Consistency in dictionaries
The history of the edited Hebrew lexicography
The importance of dictionaries for the historical record of vocabulary

Required Reading:

ש' מורג, "ראשית המילונאות העברית והערבית", מולד, סדרה חדשה, ג (תש"ל-תשל"א), עמ' 582-575
משה גושן-גוטשטיין, מבוא למילונאות של העברית החדשה, ירושלים ותל-אביב תשכ"ט, עמ' 1-28, 135-138, 46-29 (עד גב-רחב)
גולדנברג אסתר, "עיונים באגרון לרב סעדיה גאון", לשוננו לז (תשל"ג), עמ' 136-117
מנחם בנית, "חקר הגלוסארים המקראיים של יהודי צרפת בימי הביניים, שיטה ורישום", דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים 2 (תשכ"ט), עמ' 135-149
אהרן ממן, אוצרות לשון - כתבי היד וקטעי הגניזה בחכמת הלשון מאוסף בית המדרש לרבנים בניו יורק, ירושלים (תשס"ו), פרקים ו-ח של המבוא ("הגלוסר")
ראובן מירקין, על מילון עברי שימושי בכלל ועל "מילון ההווה" בפרט, לשוננו לעם מו (תשנ"ה), עמ' 165-143
Finngeir Hiorth, Arrangement of Meaning in Lexicography, *Lingua*, 4, 1954-5, pp. 413-424
יהושע בלאו, מילונים לעברית בלשונות אחרות, לשוננו לעם מ-מא' קובץ לשנת הלשון' (תשמ"ט)-תש"ן), עמ' 191-186
Anna Wierzbicka, *Lexicography and Conceptual Analysis*, Ann Arbor 1985, pp. 1-58
י' בלאו, "מילונים מקראיים", אנציקלופדיה מקראית
David Téné, "Linguistic Literature, Hebrew," *Encyclopedia Judaica*, vol. 16, cols. 1352-1390.
James Barr, *ibid.*, cols. 1390-1399
מילונים על הערכים 1390-1399 רק
אהרן ממן, "שרידי מילון 'כתאב אלחאו' לרב הא"י גאון מאוספי אדלר וטיילור-שכטר", תרביץ סט (תש"ס), עמ' 421-341, רק המבוא
Steiner, Richard C. "Saadia vs. Rashi; on the shift from meaning-maximalism to

meaning-minimalism in medieval biblical lexicology", *JQR* 88, 3-4 (1998), pp. 213-258

זאב בן-חיים, "לעניין הכרונולוגיה של הערך במילון ההיסטורי", דברי הקונגרס העולמי השישי למדעי היהדות, ה, תדפיס מיוחד, ירושלים 1973, עמ' 3-11
זאב בן חיים, "ממילונו של בן-יהודה ועד היום", זכרונות האקדמיה ללשון העברית כ, תשל"ג, 118-123

אליעזר (לואיס) גלינרט, "לשיטות המילונאות במילון אבן-שושן - נורמטיביות ודסקריפטיביות", מחקרים בלשון ב-ג, ירושלים התשמ"ז, עמ' 399-409
עמינדב דיקמן, "מילון זה עניין לאומי", הארץ, 28.4.2004, "ספרים", עמ' 13-14

Additional Reading Material:

א' דותן, ניצנים ראשונים בחכמת המילים, ירושלים תשס"ה
יצחק אבינרי, היכל רש"י, ירושלים תשמ"ה
נחמיה אלוני (מהדיר), כתאב אלסבעין לפט'ה אלמפרדה, ספר היובל לגולדציהר, ב, ירושלים 1958
דן בקר (מהדיר), הרסאלה של יהודה בן קוריש, תל-אביב תשמ"ד
A. Sáenz-Badillos (ed.), *Menahem ben Saruq, Mahberet*, Granada 1986
A. Neubauer (ed.), *The Book of Hebrew Roots by Abu 'l-Walid Marwan Ibn Janah*, Oxford 1875 & Kitab al-Usul & חברו הדקדוק ממחברת השני החלק הוא השרשים ספר;
בלשון ערב ר' יונה בן ג'נאח העתיקו אל לשון הקדש ר' יהודה בן תבון' הוציאו לאור בנימין זאב באכער, Berlin 1896
ר' דוד קמחי, ספר השרשים *Kimchi Davidis Rabbi Hebraeum sive Liber Radicum*, ed. JoHR Biesenthal et F Lebrecht, Berolini 1847.
ציון עוקשי, מילון הנגיד על פי שירתו (דיסרטציה), ירושלים תשנ"ט
ש' אברמסון, שלשה ספרים של רב יהודה בן בלעם, ירושלים תשל"ו
מילוני האקדמיה ללשון העברית
מאגר המונחים של האקדמיה il.ac.huji.academy-hebrew.www
רס"ג, שבעים מילים יחידאיות
י"נ אפשטיין (מהדיר), ספר הגאונים לסדר טהרות
אוצר המלים לרבין-רדאי, עמ' 163
רחל לנדאו, מילים וצירופיהן, רמת-גן תשמ"א
ישראל ייבין, "הכנת חומר למילון לפי כתבי יד ובעיותיה", דברי הקונגרס העולמי השישי למדעי היהדות, ה, ירושלים 1973, עמ' 13-19
מקרא דרדקי, ההקדמה והערכים אב-אג"ר
דוד טנא, "האם תוכנו של השורש העברי ערוך", לשוננו כב תשכ"ח, עמ' 173-207
Aharon Maman, "The Lexical Element in David ben Abraham Alfasi's Dictionary Definitions", *Proceedings of the Third World Conference of Judeo-Arabic Society*, Cambridge 1990
דוד אטינגר, שפתנו במראות - מלון הסתכלותי בציורים עם תרגום לאנגלית, תל אביב תש"י
Claude-Jean] 1992 ברוך שראל ורימונה גרסון, מילון חזותי עברי-אנגלי (סטמצקי-כרטא), ירושלים
Corbeil et Ariane Archambault, *Visual Dictionary*,]
Malkiel Yakov, "Etymology and Historical Grammar", *Philology*, 8, 1954-5, pp. 187-208
מילון בן-יהודה, המבוא הגדול
ההקדמה למילון גניוס: *die Schriften die ueber Handwoerterbuch Deutsches-Hebraeisch*

Alten Testaments, 1810 (ראשונה מהדורה); *Wilhelm Gesenius Hebraeisch-und Aramaeisches Handwoerterbuch ueber das Alte Testament, 2005* (18 מהדורה)
יעקב שוויקה, רב-מילים (מבוא)

L. Kopf, *Studies in Arabic and Hebrew Lexicography, Jerusalem 1976*

אהרן ממון, "המילים 'האובדות' והמילים 'העובדות'", לשוננו לעם מח (התשנ"ז), עמ' 147-157
יעקב כנעני, אוצר הלשון העברית לתקופותיה השונות, ירושלים ת"א תש"ך-תשמ"ט
י"א גרינברג, לעזי רש"י בתנ"ך, ירושלים (לצ"ש)

אליהו בחור, תשבי, איזנה 1541 (או מהדורה מאוחרת יותר)

ראובן מירקין, המילונות העברית במאה הי"ט, לשוננו לעם מ-מא 'קובץ לשנת הלשון' (תשמ"ט-תש"ן),
עמ' 178-185

אורה שורצולד, ייצוגם הלקסיקלי של פעלים עלולים, בלשנות עברית חפשית 12, תשל"ז, עמ' 25-36

Course/Module evaluation:

End of year written/oral examination 0 %

Presentation 15 %

Participation in Tutorials 15 %

Project work 30 %

Assignments 15 %

Reports 0 %

Research project 0 %

Quizzes 25 %

Other 0 %

Additional information:

The quizzes will be on reading chapters that will not be discussed in the classroom.

Some of the students' lectures will also be on the bibliography.

Among other topics for papers there will be an opportunity for entry writing based on the databases of the Historical dictionary of the Hebrew Language Academy